

บทที่ ๔

ปรัชญาการเมืองของรัสเซล

รัสเซลมีจุดหมายของปรัชญาการเมืองของเขา เช่นเดียวกับปรัชญาการเมืองของนักปรัชญาการเมืองส่วนใหญ่ทั่ว ๆ ไป คือ มีความต้องการที่จะเสนอความคิดในการสร้างหรือปรับปรุงสภาพสังคมที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้นหรือให้เหมาะสมที่สุด ความคิดทางการเมืองของรัสเซลมีจุดหมายที่จะแก้ปัญหาสังคม โดยเฉพาะสังคมในประเทศอังกฤษในศตวรรษที่ ๒๐ ฉะนั้นจะเห็นได้ชัดว่าแนวโน้มของการแก้ปัญหาในยุโรปประเทศอังกฤษเป็นมาตรฐาน ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ รัสเซลไม่ได้จัดระบบความคิดเอาไว้อย่างต่อเนื่องกัน แต่จะจัดกระจายอยู่ทั่วไปในผลงานทางการเมืองต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงพยายามจะจัดระบบความคิดปรัชญาการเมืองของรัสเซล โดยจะเน้นที่ปัญหาที่สนใจเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ การศึกษา และการปกครอง โดยเน้นปัญหาเรื่องอำนาจ เป็นสำคัญในการที่จะจัดประเด็นความคิดปรัชญาการเมืองของรัสเซล เพราะเหตุที่รัสเซลเองไม่ได้จัดระบบความคิดทางการเมืองไว้เพียงแต่เสนอความคิดเห็นและกระจายอยู่ แต่ปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่รัสเซลพูดถึงไว้ละเอียดพอที่จะเชื่อมโยงสร้างระบบความคิดทางการเมืองของเขาได้

ธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะของรัสเซล

ผู้เขียนมีความเห็นว่ารัสเซลเริ่มต้นความคิดทางการเมืองของเขาจากความคิดเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ เขาได้ให้เหตุผลว่า การจะจัดรูปแบบการปกครองให้สอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์ได้นั้น เราควรจะต้องเข้าใจว่า ธรรมชาติของมนุษย์เป็นอย่างไรเสียก่อน ทั้งนี้เนื่องจากการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมนั้น รัสเซลเห็นว่า ไม่ใช่การรวมตัวกันในลักษณะของฝูง จึงจำเป็นจะต้องศึกษาวิเคราะห์

เสียก่อนเพื่อจะได้เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์และจะได้ปรับธรรมชาติของมนุษย์ให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างดี นักปรัชญา เช่น ฮอบส์ และ ปเลโตก็ เช่นกันกับริสเชล นั้นคือก่อนที่จะเสนอระบบทฤษฎีการเมือง เขาก็ได้ให้ความสำคัญต่อการวิเคราะห์ธรรมชาติของมนุษย์ตามทัศนะของเขาเสียก่อน แล้วจึงโยงความสัมพันธ์มาเข้ากับทฤษฎีการเมืองในรายละเอียดต่อไป

ในหนังสือ Leviathan ฮอบส์นักปรัชญาการเมืองผู้ยิ่งใหญ่ เป็นผู้หนึ่งที่เริ่มพื้นฐานปรัชญาการเมืองจากทัศนะเรื่องธรรมชาติของมนุษย์ ฮอบส์มีความเห็นว่า ลักษณะธรรมชาติของมนุษย์ได้แก่ความอยาก (passion) ๒ ประการ คือ ความพยายามมุ่งหาสิ่งที่ตนเองปรารถนา และการหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ปรารถนา พลังทั้ง ๒ ประการนี้ก็เป็นองค์ประกอบสำคัญในการผลักดันกิจกรรมของมนุษย์ ฉะนั้นเมื่อมีคนมารวมกันในสังคม คนก็มีความต้องการตามที่ตนปรารถนาและสิ่งที่ตนเองปรารถนามากที่สุดก็คือ การรักษาดูแลตนเองและหลีกเลี่ยงความตาย ดังนั้น ความต้องการพื้นฐานก็คือการแสวงหาความปลอดภัยทั้งต่อตนเองและต่อทรัพย์สิน ความปลอดภัยนี้จะใ้ใครมา ก็ต้องมีอำนาจ แต่อำนาจเป็นสิ่งที่จำกัดจึงเป็นสาเหตุของความขัดแย้งของมนุษย์ ผู้ที่มีอำนาจมากหรือแข็งแรงกว่าก็ย่อมเอาเปรียบผู้ที่อ่อนแอกว่า ฉะนั้นจึงต้องมีการจัดตั้งรัฐขึ้นและต้องมีผู้ที่มีคุณธรรมมากที่สุดมาควบคุมอำนาจและตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นมาเพื่อปกครองคน

สำหรับปรัชญาการเมืองของริสเชลก็เริ่มจากการวิเคราะห์ธรรมชาติของมนุษย์เช่นกัน โดยจะต้องวางอุดมการณ์การเมืองให้สอดคล้องกับธรรมชาติของมนุษย์

"อุดมคติทางการเมืองต้องขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ต่าง ๆ สำหรับชีวิตของคนแต่ละคน จุดหมายของการเมืองควรจะทำให้ชีวิตของคนแต่ละคนดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ไม่มีสิ่งใดที่นักการเมืองต้องพิจารณาออกเหนือไปจากผู้ชายผู้หญิง และ

เด็กทั้งหลายผู้ซึ่ง เป็นองค์ประกอบของโลก ปัญหาทางการเมืองก็เพื่อที่จะปรับความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ในทางที่ความสัมพันธ์แต่ละอันนั้นจะมีผลดีมากที่สุด เพื่อความเป็นอยู่ของเขา และปัญหาที่จำเป็นของพิจารณาแรกก่อนคือ สิ่งที่เราคิดว่าดีในชีวิตแต่ละคน" ^๑

รัสเซลล์ตอบคำถามนี้ว่า ในตัวมนุษย์ประกอบไปด้วยแรงกระตุ้น ๒ ชนิด คือ แรงกระตุ้นในทางการครอบครอง (Possessive impulse) และ แรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์ (Creative impulse)

"แรงกระตุ้นอยู่ ๒ ชนิด ซึ่งจะสอดคล้องกับลักษณะของความคิดสองชนิด กล่าวคือ แรงกระตุ้นในการครอบครองซึ่งมีจุดมุ่งหมายที่จะให้ได้มา หรือรักษาไว้ซึ่งความดีส่วนตัวอันไม่อาจแบ่งกันได้ แรงกระตุ้นเหล่านี้มีแรงกระตุ้นเพื่อทรัพย์สินสมบัติ เป็นศูนย์กลาง ส่วนแรงกระตุ้นในทางการสร้างสรรค์หรือเสริมสร้าง มีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดขึ้นหรือใช้ความดีชนิดที่ไม่ใช่ของส่วนตัว หรือไม่มีการครอบครองเลย" ^๒

1

Bertrand Russell, Political Ideals (London Unwin Books, 1963) pp. 9-10.

"Political ideals must be based upon ideals for the individual life. The aim of politics should be to make the lives individuals as good as possible. There is nothing for the politician to consider outside or above the various men, women, and children who compose the world. The problem of politics is to adjust the relations of human beings in such a way that each severally may have as much of good in his existence as possible. And this problem requires that we should first consider what is that we think good in the individual life.

2

Bertrand Russell, Political Ideals, (London Unwin Books, 1963) p. 11.

"There are two kinds of impulses, corresponding to the two kinds of goods. There are possessive impulses, which aim at acquiring or retaining private goods that cannot be shared; these centre in the impulse of property. And there are creative or constructive impulses, which aim at bringing into the world or making available for use the kinds of goods in which there is no privacy and no possession."

จากพื้นฐานเรื่องการกระตุ้นทั้ง ๒ ชนิดนี้เอง ทำให้เราเข้าใจลักษณะของแรงกระตุ้นว่ามีความสัมพันธ์หรือสอดคล้องกับสิ่งภายนอกด้วย โดยรัสเซียได้แบ่งสิ่งต่าง ๆ ภายนอกดังนี้

"เราอาจแบ่งความดีออกเป็น ๒ ประเภท และทั้งสองประเภทนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของแรงกระตุ้นในตัวยุข ความดีที่แต่ละคนครอบครองได้ และความดีที่ทุกคนสามารถครอบครองร่วมกันได้"

สิ่งที่แต่ละคนครอบครองได้เฉพาะตัวนั้น รัสเซียเห็นว่าสิ่งนั้นคือ

"...สิ่งนี้รวมถึงความดีที่เป็นวัตถุทั่วไป ดังนั้นจึงรวมถึงชีวิตทางกาย เศรษฐกิจส่วนใหญ่ของโลกปัจจุบัน ส่วนความดีทางจิตใจและทางปัญญาไม่ได้เป็นของบุคคลหนึ่งและหวงห้ามผู้อื่น ถ้าคนหนึ่งรู้วิชาการก็ไม่ใช่การกั้นผู้อื่นจากรู้สิ่งนั้น ในทางตรงกันข้ามสิ่งนี้กลับช่วยให้เขาเหล่านั้นได้รับความรู้ ถ้าคนหนึ่งเป็นนักวาดรูปที่ยิ่งใหญ่หรือนักประพันธ์ที่ยิ่งใหญ่ ก็ไม่ได้ทำให้ผู้อื่นวาดรูปและเขียนบทประพันธ์ไม่ได้ แต่กลับเป็นการช่วยสร้างบรรยากาศให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น"

1

Ibid. p. 10-11.

"We may distinguish two sorts of goods, and two corresponding sorts of impulses. There are goods in regard to which individual possession is possible, and there are goods in which all can share alike."

2

Ibid. p. 11.

"...This applies to material goods generally, and therefore to the greater part of the present economic life of the world. On the other hand, mental and spiritual goods do not belong to one to the exclusion of another. If one knows a science, that does not prevent others from knowing it; on the contrary, it helps them to acquire the knowledge. If one man is a great artist or poet, that does not prevent others from painting pictures or writing poems, but helps to create atmosphere in which such things are possible."

เกิดความเสียใจที่ยังไม่สามารถรักษาความเจ็บไข้ใดได้พอ

ถ้าต้องการพิจารณาความคิดเรื่องแรงกระตุ้น ๒ ชนิดของรัสเซลล์ ผู้เขียนเห็นว่า จะเข้าความคิดของเขาได้ก็ขึ้นถ้าเปรียบเทียบเรื่องแรงจูงใจของคานท์ คานท์ได้เสนอความคิดที่ว่าในการกระทำของคนมีคำสั่ง ๒ แบบกล่าวคือ คำสั่งมีเงื่อนไข (Hypothetical Imperative) กับคำสั่งเด็ดขาด (Categorical Imperative) การกระทำตามคำสั่งที่มีเงื่อนไขคือ การกระทำเพราะสิ่งนั้นเป็นสิ่งที่มีค่าในตัวเอง ไม่ใช่เพราะมีสิ่งอื่น เช่น เกียรติ ลาภยศ การกระทำที่มีสิ่งแรงจูงใจอื่นเป็นเงื่อนไข คานท์ถือว่าเป็นการทำตามคำสั่งที่มีเงื่อนไขเป็นแรงจูงใจ เช่น เกี่ยวกับแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์ของรัสเซลล์ ถ้ามีแรงกระตุ้นในทางการครอบครองแฝงอยู่ เช่น ตัวอย่างเรื่องของหมอที่ไคยกมาแล้ว ก็จะไม่ถือว่าเป็นแรงจูงใจที่บริสุทธิ์ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าคล้ายคลึงกับความคิดเรื่องคำสั่งมีเงื่อนไขของคานท์ ส่วนการทำตามคำสั่งเด็ดขาดนั้นเป็นการกระทำที่ไม่มีเงื่อนไขไม่ได้มุ่งหวังผลการกระทำ ความดีจะอยู่ที่ตัวกระทำนั้น ไม่ใช่อยู่ที่สิ่งอื่น ซึ่งถ้าเทียบกับแรงจูงใจทางสร้างสรรค์ คือแรงจูงใจที่กระทำเพื่อความดีของสิ่งกระทำ เช่น ตัวอย่าง การที่หมอคิดว่าเพื่อรักษาโรคมะเร็งก็เพื่อความก้าวหน้าทางงานวิชาการ แต่ถ้ามองคิดว่าโรคมะเร็งเพื่อจะได้รับการรางวัลโนเบล รัสเซลล์จะถือว่าเป็นแรงจูงใจที่ไม่บริสุทธิ์

ฉะนั้นปัญหาเรื่องแรงกระตุ้นก็จัดว่าเป็นเรื่องของธรรมชาติ ซึ่งรัสเซลล์เห็นว่าควรจะให้ความสนใจอย่างใกล้ชิด และเป็นสิ่งที่มีธรรมชาติของการเติบโตได้ แต่การเติบโตนั้นก็ต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมภายนอก เพราะแรงกระตุ้นก็ เช่นเดียวกับการเติบโตของสิ่งที่มีชีวิตทั่วไปที่ต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมภายนอก เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องให้ความสนใจกับสิ่งเหล่านี้ด้วย

การเจริญเติบโตของร่างกายอาศัยอาหาร อากาศ การออกกำลังกาย เป็นหลักใหญ่ การเจริญทางสมองก็เช่นเดียวกันคือต้องอาศัยเงื่อนไขภายนอกอันได้แก่อาหาร ถ้าสิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวย สมองก็คงไม่สามารถเจริญเติบโตได้เต็มที่ สำหรับการเติบโตของแรงกระตุ้นทางสร้างสรรค์นั้น รัสเชลเห็นว่าอุปสรรคที่สำคัญคือ "อิทธิพลที่จะขัดขวางการเจริญเติบโตด้วยการใช้การบังคับทุกรูปแบบ เช่น จากกฎเกณฑ์ จากสถาบันที่มีอำนาจ จากความกลัว หรือจากเผด็จการโดยมิตินหาชน อิทธิพลที่กีดกันหรือปิดเป็นอน แรงกระตุ้นพื้นฐานของมนุษย์ซึ่งแสดงออกทางศีลธรรม เป็นมโนธรรม ซึ่งเป็นการแสดงสติสัมปชัญญะของตนเอง อิทธิพลดังกล่าวอาจเป็นไปได้ที่จะทำลายสิ่งภายในของคนชนิดที่ เขาจะไม่มีทางหายได้" ^๑

จากข้อความนี้รัสเชลยอมรับว่า การสร้างแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์ จะไม่สามารถทำได้ถ้าปราศจากเสรีภาพทางความคิด นั่นคือการเปิดโอกาสให้คนในรัฐ หรือสมาชิกมีโอกาสอย่างเต็มที่ที่จะใช้และพัฒนาความคิด การใช้อำนาจบังคับทุกรูปแบบจึงเป็นอันตรายและเป็นอุปสรรคขัดขวางที่จะต้องไม่ให้เกิดขึ้นใดก็ตามของการให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ถ้าต้องการจะสรุปตามทัศนะของรัสเชลว่าชีวิตที่ดีคืออะไร ก็พอจะตอบได้ดังนี้

1

Ibid. p. 12.

"The influences that hinder are those that interfere with growth by applying any kind of force, whether discipline or authority or fear or tyranny of public opinion ... Worst of all influences are those that thwart or twist a man's fundamental impulse, which is what shows itself as conscience in the moral sphere; such influences are likely to do a man an inward damage from which he will never recover."

"ชีวิตที่มีแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์มีบทบาทมากที่สุด ส่วนแรงกระตุ้นในทางครอบครองจะมีบทบาทน้อยที่สุด" ^๑ รัสเซลยอมรับว่าความคิดในก้นพื้นฐานเรื่องแรงกระตุ้นไม่ใช่ความคิดของเขาเอง ไม่ใช่เป็นการค้นพบใหม่ แต่เป็นความคิดที่มักกล่าวไว้ในคัมภีร์ของคริสต์ศาสนาแล้ว และเหตุผลที่รัสเซลนำมาอ้างก็มีใจความสำคัญเช่นเดียวกัน นั่นคือ การควบคุมแรงกระตุ้นในทางครอบครองเป็นสิ่งจำเป็น เพราะ "สิ่งนี้จะนำไปสู่การแข่งขัน ความอิจฉาริษยา การใช้อิทธิพลและความชั่วร้ายทางศีลธรรมที่ระบาคอยู่ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะนำไปสู่การใช้กำลังเอาเปรียบซึ่งกันและกัน" ^๒

ผู้เขียนมีความเห็นว่า รัสเซลได้ให้ความสำคัญแก่ธรรมชาติของมนุษย์คือแรงกระตุ้นมากที่สุด และมีแนวโน้มที่เห็นได้จากข้อนี้ก็คือ การขัดขวางการเจริญเติบโตของแรงกระตุ้นของคนแต่ละคนด้วยวิธีบังคับทุกรูปแบบ ดังนั้นการเจริญเติบโตที่ดีที่สุดก็ต้อง เป็นการเจริญเติบโตที่มีอิสรภาพและเสรีภาพเป็นพื้นฐาน ซึ่งก็คงจะหมายถึงแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์อย่างเดียวกัน และแต่ละคนก็ไม่มีหน้าที่ในการขัดขวางหรือเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ ส่วนแรงกระตุ้นในการครอบครองจะต้องขัดขวางและไม่สร้างเงื่อนไขต่าง ๆ ให้เกิดการเติบโตของแรงกระตุ้นชนิดนี้ขึ้นมา ดังนั้นข้อสรุปบางประการเกี่ยวกับปรัชญาการเมืองของรัสเซลก็คือ เนื่องจากแรงกระตุ้นในทางครอบครองนี้เป็นสาเหตุของความวุ่นวาย ความสับสน การแข่งขัน การแสวง

1

Ibid. p. 11.

"The one in which the creative impulses play the largest part and the possessive impulses the smallest"

2

Ibid.

"it leads to competition, envy, domination, cruelty, and almost all the moral evils that infest the world. In particular, it leads to the predatory use of force"

หาอำนาจ ซึ่งถ้าไม่มีมาตรการควบคุม สังคมก็จะไม่สามารถดำรงอยู่ได้ ฉะนั้นจึง
ต้องกำหนดเงื่อนไขภายนอกขึ้นเพื่อควบคุมแรงกระตุ้นในการครอบครองที่เป็นธรรม-
ชาติของมนุษย์ ทั้งนี้โดยอาศัยการศึกษา ซึ่งส่งเสริมแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์
และระบบโครงสร้างทางการเมืองก็จะต้องไม่เอื้ออำนวยต่อแรงกระตุ้นในทางครอบ-
ครอง จึงจะช่วยให้สังคมดำรงอยู่ได้ควยดี

"สถาบันทางการเมืองที่ดีควรจะทำให้แรงกระตุ้นในการใช้กำลังครอบ-
ครองลดน้อยลงได้ ๒ ประการ ประการแรกโดยการเพิ่มโอกาสให้แรงกระตุ้นในทาง
สร้างสรรค์ให้มากขึ้น และโดยการวางรูปแบบการศึกษาเพื่อที่จะส่งเสริมแรงกระตุ้น
นี้ให้เข้มแข็งขึ้น ประการที่สองโดยการลดการปลดปล่อยสัญชาตญาณในการครอบครอง
ให้น้อยลง" ^๑

ระบบการศึกษาตามทัศนะของรัสเซลล์

รัสเซลล์เห็นว่า การควบคุมแรงกระตุ้นในการครอบครองจะต้องมีการ
วางรากฐานให้แก่ประชาชนในรัฐ นั่นคือจะต้องมีการจัดระบบการศึกษาที่เห็นแรง
กระตุ้นในทางสร้างสรรค์พร้อมกับการชี้ให้เห็นผลในทางลบของแรงกระตุ้นในการ

¹

Ibid. p. 21-22.

"Good political institutions would weaken the impulse toward force and domination in two ways : first, by increasing the opportunities for the creative impulses, and by shaping education so as to strengthen these impulses; secondly, by diminishing the outlets for the possessive instincts."

ครอบครอง รัสเซลเชื่อว่า "หลักการปฏิรูปสังคม ความยุติธรรมและเสรีภาพจะไม่มีประสิทธิภาพ ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนจากการศึกษา" ^๑ รัสเซลเห็นว่ารัฐจะต้องเป็นผู้จัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว

"การศึกษาและชีวิตของสติปัญญาโดยทั่วไป เป็นเรื่องของความคิด วิถีเริ่มส่วนตัวเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องการ หน้าที่ของรัฐควร เริ่มและมีเป้าหมายที่ยืนยันการหารูปแบบการศึกษาและถ้าเป็นไปได้คือ ประเภทที่จะเสริมสร้างความคิดของคนแต่ละคนไม่ใช่เป็นความคิดที่จะต้องสอดคล้องกับเจ้าหน้าที่ที่มีอคติ" ^๒

ดังนั้นรัฐจะต้องส่งเสริมแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์ในตัวคนแต่ละคน และพยายามแก้ไขแรงกระตุ้นที่ถูกหล่อหลอมขึ้นมาในตัวเองจากสิ่งแวดล้อม และควรจะเป็นการแก้ไขโดย

¹ Bertrand Russell, Principles of Social Reconstruction (London: George Allen and Unwin Ltd., 1917), p. 166-67.

"The principles of social reconstruction, justice and liberty, were insufficient if supported by education"

² Political Ideals, p. 27.

"Education, and the life of mind generally, is matter in which individual initiative is the chief thing needed; the function of state should begin and end with insistence on some kind of education, and if possible, a kind which promotes mental individualism, not a kind which happens to conform to the prejudices of government officials."

"การสั่งสอนโดยตรงนั้นสามารถเปลี่ยนแปลงแรงกระตุ้นได้เพียงเล็กน้อย ถึงแม้จะชักนำให้คนควบคุมการแสดงออกของแรงกระตุ้นได้โดยตรง แต่ผลที่มักเกิดขึ้นก็คือ แรงกระตุ้นจะไปแอบแฝงอยู่ และจะปรากฏออกมาในอีกรูปแบบหนึ่งที่ดัดแปลงไปแล้ว" ๑

วิธีที่ดีที่สุด คือ การจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสคิดเอง และ "วัตถุประสงค์ของการศึกษาไม่ควรที่จะทำให้ทุกคนคิดเหมือนกัน แต่ควรทำให้ทุกคนคิดในทางที่บุคคลิกภาพของเขาจะได้แสดงออกอย่างเต็มที่" ๒

"ถ้าเด็กได้รับการพิจารณา การศึกษาควรมุ่งหมายที่จะทำให้เด็กคิด ไม่ใช่ทำให้เด็กคิดในสิ่งที่ครูของเขาคิด" ๓ ดังนั้นหลักการที่จะสร้างสังคม

1

Ibid. p. 14.

"Direct preaching can do very little to changes impulses, though it can lead people to restrain the direct expression of them, often with result that impulses go underground and come to the surface again in some contorted form"

2

Political Ideals p. 64.

"The object of education ought not to make all men think alike, but to make each think in the way which is the fullest expression of his own personality"

3

Principle of Social Reconstruction. p. 144.

"If the children themselves were considered, education... would aim at making them able to think, not at making them think what their teachers think"

ตามทัศนะของรัสเซลนั้นจะไม่มีประสิทธิภาพ ถ้าปราศจากการสนับสนุนจากการศึกษา ในการจัดการศึกษาที่จะให้นักเรียนคิด หรือ สร้างแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์ได้ นั้น เงื่อนไขภายนอกที่สำคัญที่สุดคือ เงื่อนไขทางสังคมจะต้องมีเสรีภาพเป็นพื้นฐาน ถ้าปราศจากเสรีภาพแล้วก็เป็นกรยากที่จะสร้างแรงกระตุ้นในการสร้างสรรค์ในตัวมนุษย์ได้ ดังนั้นสิ่งที่เน้นมากในเรื่องวิธีการศึกษาของรัสเซลก็คือ จำเป็นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อกระตุ้นให้เด็กคิดโดยปราศจากการบังคับ

"ความคิดในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะให้เด็กได้รับการสนับสนุนให้คิด และรู้สึกด้วยตนเอง ไม่ใช่การยอมรับความคิดผู้อื่นและความรู้สึกของผู้อื่น" ^๑

ความคิดในเรื่องการศึกษาของรัสเซลนี้มีจุดมุ่งหมายที่ควบคุมแรงกระตุ้นในการครอบครอง ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าแรงกระตุ้นในทางนี้มีลักษณะคล้ายกับอำนาจจิตภาคที่สามของเพลโตที่ประกอบด้วยความกลัวและอารมณ์ คนส่วนใหญ่จะมีลักษณะดังกล่าวคือตกอยู่ในอำนาจของจิตภาคร่างกาย และนั่นการแก้ปัญหาก็คือการศึกษาและทำตามคำแนะนำของนักปราชญ์ แต่ถึงกระนั้นก็ไม่สามารถจัดกิจกรรมชีวิตส่วนนี้ออกไปได้อย่างสิ้นเชิง สิ่งที่รัฐจะช่วยควบคุมจิตภาคร่างกายได้ก็คือให้การศึกษา และออกกฎหมายควบคุมไม่ให้อารมณ์ของคนเหล่านี้กระเจิงออกไปเกินขอบเขต สำหรับเพลโตได้ให้รายละเอียดถึงการจัดหลักสูตรการศึกษาที่จะทำให้บรรลุผลได้อย่างไร แต่รัสเซลไม่ได้ให้รายละเอียดไว้มากพอที่จะสรุปหลักสูตรได้

1

Political Ideals, p. 18.

"The whole spirit in which education is conducted needs to be changed, in order that children may be encouraged to think and feel for themselves, not to acquire passively in the thoughts and feelings of others"

อย่างไรก็ดีรัสเซียแลมองเห็นว่าความสำคัญของการยอมรับในสังคมต้องคำนึงเรื่องคัมภีร์ ความอยากเป็นสำคัญ และเขาได้ชี้ปัญหาที่ว่า จะต้องมีการควบคุมแหล่งพลังนี้ให้ได้ หรือให้มีน้อยที่สุด แต่เป็นที่น่าเสียดายว่ารัสเซียไม่ได้บอกวิธีการเพียงแต่พูดว่าควรส่งเสริมให้เด็กได้มีเสรีภาพในการคิดอย่างเต็มที่เท่านั้น การที่จะนำเอาความคิดของรัสเซียมาปฏิบัตินั้นผู้เขียนเห็นว่าจะต้องมีเงื่อนไขอีกหลายอย่าง จึงจะพอที่จะหวังได้ว่าจะประสบความสำเร็จ

กล่าวโดยสรุป รัสเซียเห็นว่าการศึกษาเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสังคม "การศึกษาที่เราปรารถนาสำหรับลูกหลานของเราต้องขึ้นอยู่กับอุดมการณ์ว่าค้ำประกันของมนุษย์ และความหวังของเราว่าจะให้เขามีส่วนในสังคมต่อไปอย่างไร" ^๑

อุดมการณ์ที่รัสเซียของการทางการศึกษาก็คือ จัดศึกษาแนวประชาธิปไตย หลักการสำคัญการจัดการศึกษาก็ต้องจัดให้สอดคล้องกับการปกครองด้วย โดยจะต้องเริ่มจากการให้การศึกษาแก่ประชาชนในรัฐอย่างเท่าเทียมกัน "ข้าพเจ้าไม่ได้หมายความว่าคนมีฐานะดี จะมีโอกาสได้รับการศึกษามากกว่า ในโลกปัจจุบันนี้ ยังไม่ได้เปิดโอกาสให้ทุกคน" ^๒ และรัสเซียแลเห็นว่า "อุดมการณ์ของระบบการศึกษาต้อง

¹ Bertrand Russell, On Education (Unwin Books, London), pp. 7-8.

"The education we desire for our children must depend upon our ideals of human character, and our hopes as to the part they are to play in the community"

² Ibid. p. 13.

"I do not mean that the well-to do should, here and now, forgo educational opportunities which, in the existing world, are not open to all."

เป็นประชาธิปไตย ถึงแม้ว่าอุดมการณ์จะยังไม่บรรลุถึงได้" ^๑ สำหรับประชาธิปไตยในระบบการศึกษาของรัสเซียเวลานั้น เขาไม่ได้ต้องการที่จะให้การศึกษา "ทุกคนเท่าเทียมกัน" ^๒ แต่โอกาสของการศึกษาคควรเท่าเทียมกัน เพราะ "เด็กทั้งหญิงชายมีความฉลาดแตกต่างกัน และมีบางคนเท่านั้นที่จะได้รับประโยชน์จากการศึกษาในระดับสูง" ^๓ แต่รัสเซียเน้นว่าระบบการศึกษาที่มีพื้นฐานประชาธิปไตยต้องให้โอกาสทุกคนศึกษาได้เท่าเทียม แล้วแต่ความสามารถของแต่ละคนจะพัฒนาไป ดังนั้นลักษณะการศึกษาต้องหาวิธีเข้าถึงการจัดการศึกษาแบบประชาธิปไตยอย่างระมัดระวัง โดยมีจุดประสงค์ที่จะทำลายชนวนการต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความอยุติธรรมในสังคม แต่ความอยุติธรรมในแง่นี้ไม่ได้หมายความว่า การประยุทธ์หลักประชาธิปไตยอาจจะนำมาสู่ข้อสรุปที่ว่าไม่มีใครควรจะได้รับการศึกษาเลย จึงจะเป็นการเท่าเทียมกันในการศึกษา การศึกษาแบบที่มีพื้นฐานประชาธิปไตยนั้น รัสเซียเห็นว่า เป็นระบอบที่ดีที่สุด เพราะเปิดโอกาสให้มีการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หาวิธีการใหม่อยู่เสมอเพื่อปรับปรุงการศึกษาให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

1

Ibid.

"The ideal system of education must be democratic, although that ideal is not immediately attainable."

2

Ibid.

"a dead level of uniformity"

3

Ibid.

"some boys and girls are clever than others and can derive more benefit from higher education."

เงื่อนไขที่จำเป็นต่อการสร้างแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์ก็เพื่อหา
 ทางลดแรงกระตุ้นในการครอบครองนั้น นอกจากจะต้องจัดระบบการศึกษาแล้ว
 รัสเซียยังเห็นว่าต้องมีการแก้ไขโครงสร้างทางการเมืองและเศรษฐกิจด้วย โดย
 พยายามหาระบบการปกครองที่ดีที่สุดที่จะส่งเสริมแรงกระตุ้นทางการสร้างสรรค์
 และในขณะเดียวกันก็ลดแรงกระตุ้นในการครอบครองด้วย ความที่กล่าวมาแล้วว่าปัญ-
 หาที่สำคัญ คือ การควบคุมแรงกระตุ้นในการครอบครองจะทำได้อย่างไรนั้น รัสเซีย
 เห็นว่าทางหนึ่งก็คือการพิจารณาปัญหาเรื่องอำนาจ เพราะเขาเห็นว่าเรื่องนี้เป็น
 ส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งในการควบคุมแรงกระตุ้นทางการครอบครอง

ระบบความคิดทางการเมือง

ความที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า ระบบโครงสร้างทางการเมืองของรัสเซีย
 เป็นระบบที่ต้องสนับสนุนแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์โดยตรง ซึ่งจำเป็นที่จะต้อง
 พิจารณาว่าระบบการเมืองระบบใดจะช่วยส่งเสริมให้เป็นไปตามเป้าหมายได้ และ
 ในขณะเดียวกันจะต้องควบคุมสาเหตุที่ทำให้เกิดแรงกระตุ้นในทางการครอบครอง
 ให้ได้ด้วย ซึ่งรัสเซียเห็นว่าสาเหตุของแรงกระตุ้นที่สำคัญคือ อำนาจ

รัสเซียได้นิยามคำว่า "อำนาจ" ดังนี้คือ "การกระทำให้เกิดผลตาม
 ที่ต้องการ" ¹ ดังนั้นความหมายของอำนาจจึงเป็นคำนิยามทางด้านการวัดปริมาณ

¹
Power. p. 25.

"the production of intended effect"

ตัวอย่าง เช่น "ให้คน ๒ คนมีความปรารถนาอย่างเดียวกัน ถ้าคนหนึ่งได้สิ่งที่ต้องการมากกว่าอีกคนหนึ่งและบูรรวมกับคนอื่น ๆ ไปด้วย ก็แสดงว่าเขามีอำนาจมากกว่าผู้อื่น"^๑ การที่รัสเซลล์นิยามคำว่า "อำนาจ" นี้แสดงให้เห็นว่าการนิยามนี้ไม่ได้หมายถึงการใช้จ่ายสิ่งของแต่อย่างใด แต่หมายถึงการทำทุกอย่างที่จะทำให้บรรลุถึงสิ่งที่ต้องการ ฉะนั้นจึงมีความหมายกว้างขวางมาก ทั้งนี้เพราะว่าการกระทำสิ่งใดก็ตามเพื่อผลทางหนึ่งทางใด เช่น ทางเศรษฐกิจ ทางเทคโนโลยีก็จัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการใช้อำนาจเช่นกัน

เกี่ยวกับความคิดเรื่องอำนาจนี้ รัสเซลล์เห็นว่า เป็น "ความคิดพื้นฐานในทางสังคมศาสตร์ นั่นคือในแง่เดียวกันกับเรื่องพลังงานเป็นความคิดพื้นฐานในฟิสิกส์ อำนาจมีหลายรูปแบบ เช่น ทรัพย์สินสมบัติ กำลังทหาร อำนาจพลเรือน อิทธิพลต่อความคิดเห็น"^๒ ในด้านความคิดพื้นฐานทางสังคมศาสตร์นั้น รัสเซลล์ไม่เห็นด้วยกับ "นักเศรษฐศาสตร์หัวเก่า" รวมทั้งมาร์ก ที่เห็นด้วยกับกลุ่มนักคิดดังกล่าวนั้นมีข้อผิดพลาดที่ยอมรับว่า ความเห็นแก่ตัวทางเศรษฐกิจเป็นแรงจูงใจพื้นฐานในทางสังคมศาสตร์"^๓

1

Ibid.

"Given two men similar desires, if one achieves all the desires that the others one achieves, and also others, he has more power than the other"

2

Ibid. p. 9

"...the fundamental concept in social science is Power, in the same sense in which Energy is the fundamental concept in physics"

3

Ibid. p. 9

"The orthodox economists, as well as Marx, who in this respect agreed with them, were mistaken in supposing that economic self-interest could be taken as the fundamental motive in Social Sciences.

ควยเหตุนี้ผู้เขียนจึงเห็นว่า การนิยามคำว่า "อำนาจ" ของรัสเซีย
นั้นเป็นคำนิยามที่กว้าง กล่าวคือ การกระทำอะไรก็ตามที่ทำให้เกิดผลตามที่ต้องการ
การใช้อำนาจจะดีหรือไม่นั้นก็ต้องสอดคล้องกับแรงกระตุ้นอีกด้วย ถ้าการใช้อำนาจ
เป็นไปเพื่อแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์ก็ถือว่า การใช้อำนาจนั้นเป็นการกระทำใน
ทางดี ตรงกันข้ามถ้าการใช้อำนาจเพื่อแรงกระตุ้นในทางครอบครองก็นับเป็นสิ่งที่
ไม่ดี

ตามที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การให้คำนิยามคำว่า "อำนาจ" ของ
รัสเซียกว้างขวางมาก ซึ่งการให้นิยามเช่นนี้หมายถึงทำให้เกิดผลทาง เศรษฐ-
กิจ วิทยาศาสตร์ สังคม และเทคโนโลยี ฉะนั้นจุดหมายสำคัญของปรัชญาการเมือง
ของรัสเซียจึงเป็นความพยายามที่จะควบคุมแรงกระตุ้นในทางครอบครอง เพราะสิ่งนี้
จะนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันในทางด้านการใช้อำนาจ การปล่อยให้คนอยู่อย่างมี
เสรีภาพทำอะไรก็ได้เต็มที่ตามที่ตนต้องการจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ เพราะคนแต่ละคน
มีความสามารถไม่เท่ากัน และคนที่มีความสามารถมากกว่าหรือมีข้อได้เปรียบอื่น ๆ
เช่น มีทุนทรัพย์มากกว่าก็ย่อมมีโอกาสที่จะสร้างสิ่งที่ตนต้องการได้มากกว่า เพราะ
รัสเซียยอมรับความคิดพื้นฐานที่ว่า คนเรานั้นมีความสามารถไม่เท่ากัน ยิ่งในสังคม
ใหญ่ ๆ และมีความซับซ้อนมาก ๆ โอกาสที่จะทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในเรื่อง
ของอำนาจก็ยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น

"ความไม่เท่าเทียมกันของอำนาจที่องค์การนั้นทำให้เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่
เลี่ยงไม่ได้ เพราะมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นมากกว่าที่จะลดลง เมื่อสังคมมีลักษณะเป็น
อินทรีย์ภาพมากขึ้น" ^๑

1

Ibid. p. 12

"...the inequalities of power which organisation makes inevitable, and which tend to increase rather diminish as society grows more organic."

ความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องอำนาจเป็นพื้นฐานของสังคมมาตั้งแต่
เมื่อมนุษย์รวมกันเป็นสังคมแล้ว และรัชเชลเองก็ยืนยันความคิดของเขาไว้อย่าง
ชัดเจนว่า

"การไม่เท่าเทียมกันในการจัดแบ่งอำนาจได้มีมาในสังคมมนุษย์ตั้งแต่
สมัยที่มนุษย์มีความรู้ถึงสิ่งนี้ว่า ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากความเข้าใจภายนอก และอีก
ส่วนหนึ่งมาจากสาเหตุภายในตัวของมนุษย์เอง" ^๑

ฉะนั้นเมื่อปล่อยให้มนุษย์อยู่ในสังคมคามธรรมชาตินั้น รัชเชลเห็นว่า
จะเกิดปัญหาการแก่งแย่ง การทำร้าย การเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ฉะนั้นจึงจำเป็นต้อง
ต้องมีรัฐเพื่อ เป็นตัวจัดการควบคุมแรงกระตุ้นในทางการครอบครองและเปิดโอกาส
ให้แก่แรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์ และเพื่อเป็นตัวกลางที่จะจัดการให้เกิดความ
ยุติธรรมในการกระจายอำนาจ

1

Power. p. 12-13.

"Inequality in the distribution of power has always
existed in human communities, as far back as our knowledge
extends. This is due partly to external necessity, partly
to causes which are to be found in human nature"

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

"รัฐ ถึงแม้ว่าจะเป็นแบบที่พวกอนาธิปไตยต้องการ ก็ยังเป็นสถาบันที่จำเป็นเพื่อจุดหมายบางอย่าง หน้าที่ต่าง ๆ ก็คือ เรื่องความสงบ สงคราม การจัดเก็บภาษี การจัดการสาธารณสุข การขายยาอันตราย การดูแลระบบแบ่งปันที่เป็นธรรม ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นไปไม่ได้เลยในชุมชนที่ขาดรัฐบาลกลาง" ^๑

ดังนั้นสิ่งที่รัฐเชลโคซึให้เห็นเด่นชัดก็คือ ตัวกลางหรือรัฐ จะต้องเป็นผู้ทำหน้าที่สำคัญคือ ขจัดความไม่เท่าเทียมกันโดยสภาวะธรรมชาติให้หมดสิ้นไป วิธีที่จะทำให้เกิดความเท่าเทียมกัน คือการจับปัญหาเรื่องอำนาจ เงื่อนไขที่รัฐบาลจะต้องจัดทำคือ แก้ปัญหาธรรมชาติของมนุษย์ โดยการควบคุมแรงกระตุ้นในทางการครอบครองและส่งเสริมแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์ พร้อมทั้งสร้างระบบการปกครองที่ยืนยันความเท่าเทียมกันทางด้านอำนาจ ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ

การแก้ปัญหาประการสำคัญของทฤษฎีการเมืองของรัฐเชลโคซึอยู่ที่การจัดส่งเสริมและควบคุมแรงกระตุ้นทั้งสองชนิด ฉะนั้นรูปแบบการปกครองที่ดีก็จะต้องเอื้ออำนวย นั่นคือจะต้องสร้างเงื่อนไขภายนอกให้มีบรรยากาศในการส่งเสริมแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์ และในขณะที่เดียวกันก็ลดแรงกระตุ้นในทางครอบครองด้วย

1

Road to Freedom, pp. 144-5.

"The State, in spite of Anarchists urge, seems a necessary institution for certain purposes. Peace and War, tariffs, regulation of sanitary conditions and of the sale of abnoxious drugs, the preservation of a just system of distribution, these among others, are functions which could hardly be performed in a community in which there was no Central government."

หรืออีกนัยหนึ่งก็คือการควบคุมปัญหาเรื่องการกระจายอำนาจการเมืองและเศรษฐกิจ โดยเฉลี่ยให้เท่าเทียมกัน เฉพาะอย่างยิ่งความไม่เท่าเทียมกันทางด้านการเมือง รัสเซลเห็นว่า เป็นสิ่งที่เลวร้ายที่สุด "ความเท่าเทียมกันทางทรัพย์สินมักปราศจากความเท่าเทียมกันทางอำนาจ ดูจะเป็นผลสำเร็จที่ไม่มั่นคงและเล็กน้อย" ^๑

จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า รัสเซล เน้นการกระจายอำนาจทั้ง การเมืองและเศรษฐกิจ เพราะเขาเห็นว่า เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดในการจัดตั้งรัฐ และในปัจจุบันนี้สาเหตุของความยุ่งยากคือ การจัดแบ่งอำนาจและทรัพย์สินในสังคม เพราะจะเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะให้มีความสุขในรัฐ

"ในปัจจุบันสถาบันต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับสิ่ง ๒ สิ่ง คือ ทรัพย์สินสมบัติและอำนาจ ทั้งสองสิ่งนี้ยังมีการแบ่งสรรกันอย่างไม่เป็นธรรม เพราะทั้งสองสิ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับความสุขของคนในโลกที่กำลังดำเนินอยู่" ^๒

1

Bertrand Russell, The Practice and Theory of Bolshevism (London, Unwin Books, 1962), p. 32.

"equalization of wealth without the equalization of power seems ... a rather small and unstable achievement"

2

Political Ideals. p. 14.

"At present our institutions rest upon two things : property and power. Both of these are very unjustly distributed; both, in the actual world, are of great importance to the happiness of the individual"

ในการจัดแบ่งอำนาจ และทรัพย์สินให้เป็นธรรม รัสเซลเห็นว่ารัฐนั้นมีหน้าที่ที่จะต้องจัดระบบการควบคุมขึ้นมาเพื่อกระจายอำนาจ เพราะรัสเซลเล็งเห็นว่า การปล่อยให้มนุษย์อยู่ตามธรรมชาตินั้น โอกาสที่จะใช้แรงกระตุ้นในทางการครอบครองก็มีไ้มาก และเมื่อมีโอกาสครอบครองอำนาจ รัสเซลเห็นว่าก็จะเป็นเมื่อเกิดของความร่ำรวยอำนาจต่อมา ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่เป็นอันตรายเป็นอย่างยิ่ง

เมื่อเป็นเช่นนี้รัสเซลจึงเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องจัดระบบต่าง ๆ ที่จะเป็นตัวนำไปสู่แรงกระตุ้นในการครอบครอง เขาเห็นว่าระบบการปกครองที่ดีที่สุดที่มนุษย์คิดขึ้นได้ก็คือ ระบบประชาธิปไตย เพราะเป็นระบบของการเปิดโอกาสให้แก่การสร้างแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์มากที่สุด

ขั้นตอนสำคัญที่จะบรรลุจุดหมายนี้ก็จะต้องให้มีรัฐบาลที่มีลักษณะประชาธิปไตยในทุก ๆ หน่วยงาน "...ประชาธิปไตยเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดที่คิดค้นขึ้นมาจนถึงในขณะนี้ เพื่อที่จะลดการแทรกแซงของรัฐบาลในแง่ของเสรีภาพได้มากที่สุด ... แต่ประชาธิปไตยก็ไม่ใช้เครื่องมือที่เหมาะสมไปทั้งหมด ถ้าหากไม่ประกอบด้วยการกระจายอำนาจอย่างกว้างขวาง" ^๑

การปกครองแบบประชาธิปไตยของรัสเซล เขาได้ให้คำนิยามรัฐบาลที่มีลักษณะประชาธิปไตยในลักษณะเกี่ยวกับความหมายของประชาธิปไตยที่ว่า คือ

1

Political Ideals, p. 20.

"Democracy is a device - the best so far invented - for diminishing as much as possible the interference of government with liberty" ...But democracy is not at all unadequate device unless it is accompanied by a very great amount of devolution".

อำนาจในทางการเมืองอยู่ในมือของประชาชน เพื่อประชาชน

"แต่การกระจายอำนาจโดยวิธีทางประชาธิปไตยนั้นจะมีผลก็เมื่อผู้
ออกเสียงมีความสนใจในปัญหาที่ถูกพันอยู่" ^๑ และในกรณีที่เรื่องนั้นคนในรัฐไม่ได้
ให้ความพอใจ จะเปิดโอกาสให้อำนาจกระทำการตกอยู่กับผู้ปกครอง ภัยเหตุนี้

"จุดมุ่งหมายที่ถูกต้องของประชาธิปไตยจะไม่ประสบผลสำเร็จด้วย
ระบบสังคมนิยมแบบรัฐ หรือระบบอื่นที่มอบอำนาจส่วนใหญ่ไว้ในมือของผู้ที่ไม่ได้อยู่
ภายใต้การควบคุมของประชาชน เว้นแต่การใช้อำนาจทางอ้อมโดยผ่านสภา" ^๒

สำหรับรัสเซียเวลานั้นเห็นด้วยกับการปกครองระบบประชาธิปไตยแบบ เอ เซนส์
สมัยโบราณ นั่นคือ ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมโดยตรงในการเลือกตั้งรัฐบาล และแม้แต่
ตนเองก็สามารถจะอยู่ในคณะผู้ปกครองได้ทั้งนี้โดยผ่านการเห็นชอบของประชาชนโดย
การเลือกตั้ง แต่รัสเซียก็ไ้วิจารณ์การปกครองระบบประชาธิปไตยแบบ เอ เซนส์ว่า
ยังไม่ใช่ประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ เพราะไม่ได้รวมเอาสตรีเข้าเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์
ของรัฐด้วย

1

Ibid. p. 42.

"But the diffusion of power through democracy is only effective when the voters take an interest in the question involved."

2

Ibid.

"the true ends of democracy are not achieved by state socialism or by any system which places great power in the hands of men subject to no popular control except that which is more or less indirectly exercised through parliament"

หลักการของประชาธิปไตยของรัสเซียก็คือ มีจุดประสงค์ที่จะลดแรงกระตุ้นในการครอบครอง นั่นคือเจตจำนงอันน่าใจหายเท่า ๆ กัน เพราะ "การครอบครองอำนาจแต่เพียงผู้เดียวมีแนวโน้มที่จะสร้างความรักอำนาจขึ้นมา ซึ่งเป็นแรงจูงใจที่อันตรายอย่างยิ่ง เพราะว่ามันพิสูจน์ที่ชัดเจนของอำนาจมีอยู่ในการห้ามไม่ให้ผู้อื่นทำสิ่งตนเองต้องการ" ^๑ และในขณะที่เดียวกันก็ส่งเสริมเสรีภาพให้เต็มที่ เพื่อคนในรัฐจะได้มีโอกาสสร้างแรงกระตุ้นทางสร้างสรรค์ได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นหลักการประชาธิปไตยจึงจำเป็นต้องยืนยันว่า "บุคคลจะไม่ถูกลงโทษ นอกจากตามขบวนการทางกฎหมายและอีกประการหนึ่งจะต้องมีขอบเขตที่บุคคลจะกระทำได้โดยไม่ถูกรัฐบาลควบคุม ขอบเขตนี้รวมถึงเสรีภาพในการพูด เขียน และนับถือศาสนา รวมถึงเสรีภาพทางที่จะกระทำทางเศรษฐกิจ" ^๒

1

Political Ideals. p. 42.

"The mere possession of power tends to produce a love of power, which is a very dangerous motive, because the only sure proof of power consists in preventing others from doing what they wish to do"

2

Unpopular Essays, p. 183.

"This doctrine, in practice, consists of two parts, on the one hand that a man shall not be punished excepted by due process of law, on the other hand that there shall be a sphere in which a man's actions are not to be subject to governmental control. This sphere includes free speech, a free press and religious freedom. It used to include freedom of economic enterprise"

อีกประการหนึ่ง รัฐจะต้องไม่ควบคุมเสรีภาพในการพูด-เขียน เสรีภาพทางการเมือง นับถือศาสนา และ เสรีภาพทางหุ้นส่วนเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนในรัฐมีความเป็นตัวของตัวเองมากที่สุด ฉะนั้นมาตรการอื่นหนึ่งที่จะเพิ่มเสรีภาพ คือ เปิดโอกาสให้คนกลุ่มย่อยได้มีโอกาสดำเนินงานต่าง ๆ ด้วยตนเองอย่างเป็นอิสระ "จะไม่มีเสรีภาพหรือประชาธิปไตยที่แท้จริงจนกว่าคนที่ทำงานในธุรกิจนั้นสามารถควบคุมการจัดการด้วย" ^๑

รัสเซียมีความเห็นว่า เศรษฐกิจ เป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตอยู่ในรัฐ ในคนทุกระดับ

"จากระดับสูงสุดถึงต่ำสุดคนเกือบทุกคนตกอยู่ในภาวะการค้นรทาง เศรษฐกิจ ตามข้อเท็จจริงหรือตามความปรารถนาการครอบครองวัตถุมีอิทธิพลต่อทัศนคติของเรา โดยปกติแล้วถูกแยกออกจากแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์และความโอบอ้อมอารีทั้งหมด การครอบครอง-ความปรารถนาที่จะมีหรือรักษาไว้ นั่น-เป็นต้น-เหตุที่สำคัญที่สุดของสงคราม และต้นเหตุของความเจ็บป่วยที่โลกทางการเมืองกำลังเจ็บป่วยอยู่ ด้วยการลดพลังของความปรารถนาและอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของ

1

Political Ideals. p. 18.

"There can be no real freedom or democracy until the men who do the work in a business also control its management"

เราเท่านั้น จะสามารถทำให้สถาบันใหม่นำประโยชน์ถาวรสู่มนุษยชาติได้" ^๑
 แต่การที่สถาบันการเมืองหรือรัฐจะลบล้างกติกาล้าสมัยได้ก็ต้องทำการ "ปฏิรูประบบ
 เศรษฐกิจทั้งหมดใหม่ ระบบทุนนิยมและเงินค่าจ้างต้องยกเลิก ทั้ง ๒ เป็นผีร้าย
 ผาแฝงที่กัดกินชีวิตในโลก" ^๒ เมื่อยกเลิกระบบนี้แล้วก็ต้องมีระบบที่จะสามารถ
 ตรวจสอบความต้องการที่ชั่วร้าย และจะทำลายความอยุติธรรมทางเศรษฐกิจที่คน
 รวยนั้นไม่ทำอะไรแต่กินแรงของลูกจ้าง และระบบนี้ต้องกำจัดกาฬโรคแห่งการของ
 นายจ้าง

1

Political Ideals. p. 24.

"From the highest to the lowest, almost all men are absorbed in the economic struggle...Material possessions, in fact or indeseire, dominate our outlook, usually to the exclusion of all generous and creative impulses. Possessive - the passion to have and to hold - is the ultimate source of war, and the foundation of all the ills from which the political world is suffering. Only by diminishing the strength of this passion and its hold upon our dialy lives can now institution bring permanent benefit to mankind"

2

Ibid.

"...only through a complete r construction of our whole economic system. Capitalism and the wage system must be abolished; they are twin monsters which are eating up the life of the world"

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มีจุดอ่อนคือไม่สามารถเปิดกิจการที่จะสร้างแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์หรือการสร้างสังคมที่ก้าวหน้า ความยุติธรรมทางเศรษฐกิจนั้นไม่ได้หมายความว่ารัสเซียจะหาระบบเศรษฐกิจที่ประกันรายได้ให้ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากงานบางอย่างนั้นก็ต้องการความสามารถพิเศษที่มนุษย์ทุกคนมีได้ไม่เท่าเทียมกัน ความยุติธรรมทางเศรษฐกิจตามทัศนะของรัสเซียจะเกิดขึ้นให้คนในรัฐได้รับส่วนเกินกว่าควรที่จะได้รับ

สำหรับเสรีภาพทางด้านการเศรษฐกิจโดยส่วนรวมนั้น รัสเซียเห็นว่าสังคมที่ดีจะต้องให้ประชาชนมีอำนาจในทางเศรษฐกิจที่เท่าเทียมกัน เพราะถ้าประชาชนเพียงกลุ่มเดียวกุมอำนาจทางเศรษฐกิจไว้ก็เท่ากับประชาชนกลุ่มนี้มีโอกาสที่จะแสดงออกซึ่งแรงกระตุ้นในทางครอบครองมากที่สุด และเมื่อสามารถกุมอำนาจไว้ได้ก็มักจะใช้อำนาจไปในทางที่ผิด ฉะนั้นรัสเซียซึ่งไม่เห็นด้วยกับระบบทุนนิยม ซึ่งจะรวมอำนาจทางเศรษฐกิจไว้ที่คนเพียงกลุ่มเดียว

"ระบบเศรษฐกิจของปัจจุบันตกอยู่ในมือของกลุ่มคนรวมนั้น กลุ่มคนที่ไม่ใช่พวกนายทุนมักจะไม่ค่อยมีโอกาสเลือกเลย" ^๑

การที่รัสเซียเห็นว่าผู้ที่ไม่มีอำนาจทางเศรษฐกิจจะไม่สามารถทำสิ่งที่ตนเองต้องการได้ และโอกาสที่จะเลือกทำสิ่งต่าง ๆ ใค่น้อยก็ด้วยเหตุที่ว่า ถ้าคนไม่มีอำนาจทางเศรษฐกิจเลยก็ไม่สามารถจะสร้างแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์ได้

1

Ibid. p. 15.

"The present economic system concentrates initiative in the hands of a small number of very rich men. Those who are not capitalists have, almost always, very little choice..."

ทั้งนี้เพราะเขาจะต้องกังวลแต่ในการแสวงหาอำนาจทาง เศรษฐกิจ เพื่อการดำรงชีวิต ดังนั้นถ้าคนเพียงกลุ่มเดียวคุมอำนาจทาง เศรษฐกิจก็ทำให้คนส่วนใหญ่ในรัฐไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ และกีดมคโอกาสที่จะสร้างแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์ด้วย ดังที่เขาได้กล่าวไว้ว่า

"เมื่อปราศจากทรัพย์สินอย่างที่เป็นอยู่ คนจะไม่มีเสรีภาพ และไม่มี ความมั่นคงในเรื่องสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ได้ ถ้าปราศจากอำนาจ ก็ไม่มีโอกาสที่จะสร้างสรรค์ ถ้าจะให้คนมีโอกาศแสดงแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์อย่างเป็นอิสระ เขาก็ต้องมีอิสระจากความกังวลใจอันน่าเหยียดหยามที่มาจากเงินทอง โดยมีความมั่นคงพอควรและเขาคงได้รับอำนาจอย่างพอเพียง ในการใช้ความสร้างสรรค์อันเป็นแนวทางและสภาวะของชีวิตของตนเอง" ๑

กล่าวโดยสรุป รัสเซลเห็นว่าเงื่อนไขในการสร้างแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์ของคนในรัฐก็คือ จะต้องมเสรีภาพทางการเมืองและในขณะเดียวกันก็ต้องมีอำนาจทางเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานด้วย แคร็สเซลมีปัญหาคือว่า จะใช้ระบบ

1

Ibid. p. 14.

"Without property, as things are, a man has no freedom, and no security for the necessities of a tolerable life; without power, he has no opportunity for initiative. If men are to have free play for their creative impulses, they must be liberated from sordid cares by a certain measure of security, and they must have sufficient share of power to be able to exercise initiating as regards the course and condition of their lives."

ประชาธิปไตยแบบของลัทธิในการบริหารระบบเศรษฐกิจหรือไม่ รัสเซียเห็นด้วยกับการที่จะใช้ระบบประชาธิปไตยทางการเมืองแบบลัทธิ แต่ก็อาจจะทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจแบบ *Laissez-faire* ตามมา รัสเซียเห็นว่าในด้านการเศรษฐกิจประชาชนควรมีเสรีภาพ แต่ไม่ใช่เสรีภาพในการแข่งขันเพื่อแรงกระตุ้นในการครอบครอง หากควรมีเสรีภาพในการเลือกอาชีพตามที่ตนเองต้องการ สำหรับการแก้ปัญหาเศรษฐกิจเพื่อไม่ให้ตกอยู่ในมือของคนส่วนน้อยนั้น รัสเซียได้เสนอแนะให้ใช้ระบบสังคมนิยมแบบกลุ่มอาชีพ (Guild Socialism) ซึ่งเป็นระบบที่รัสเซียเห็นว่าเหมาะสมที่สุดที่จะนำมาแก้ไขระบบเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อวงการอุตสาหกรรมนั้น ซึ่งก็คือระบบทุนนิยมนั่นเอง

สำหรับแนวความคิดของระบบสังคมนิยมแบบกลุ่มอาชีพนี้มีแนวความคิดพื้นฐาน คือจะให้ความเป็นตัวของตัวเองในการทำอุตสาหกรรมเพื่อวิกรอนอำนาจของรัฐ คนงานก็จะเลือกผู้บริหารเอง คุมการซื้อ การผลิตด้วยตนเอง ในขั้นต่อมา ก็ควรรวมตัวเป็นกลุ่มอาชีพในระดับชาติเพื่อดูแล เรื่องตลาดและการจัดแบ่งผลประโยชน์ของอุตสาหกรรม โดยส่วนรวมจนถึงการแบ่งรายได้ให้แก่สมาชิกด้วย รัฐจะทำหน้าที่ดูแลให้การจัดแบ่งผลประโยชน์ให้แก่สมาชิกเท่าเทียมกัน และในขณะเดียวกันก็จะ เป็นตัวแทนผู้บริโภคร่วม เพื่อไม่ให้ผู้บริโภคร่วมเสียเปรียบ เมื่อรัฐควบคุมการดำเนินการแบ่งผลประโยชน์ก็แสดงว่า รัฐสามารถควบคุมให้มีการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจอย่างเท่าเทียมกัน และสามารถควบคุมเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดแรงกระตุ้นในการครอบครองได้ เพราะถ้ารัฐไม่เป็นตัวกลางก็อาจจะเกิดความไม่พอใจและการเอาเปรียบ รัฐควรจัดให้มีการแบ่งประโยชน์ให้เป็นธรรม รัสเซียเห็นว่าอำนาจของรัฐควรรักษาในการป้องกันความขัดแย้งระหว่างสถาบันต่าง ๆ และป้องกันเผด็จการของคนส่วนใหญ่ที่จะใช้บังคับคนส่วนน้อยที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้

ดังนั้นหน้าที่ของรัฐนั้นนอกจากจะเป็นตัวกลางควบคุมการแบ่งผลประโยชน์แล้ว ก็ยังเป็นตัวกลางที่จะยุติความขัดแย้งที่เกิดจากการแข่งขันกันด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ให้เกิดความเสมอภาค ทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองแก่ชุมชนด้วย

การที่รัฐจะเป็นตัวกลางในการแก้ปัญหาของชุมชนนั้น รัฐจะต้องแก้ปัญหาตามขอบเขตที่ให้อำนาจไว้ตามกฎหมายไม่ยุติความขัดแย้งด้วยการใช้กำลัง ถ้าจำเป็นจะต้องใช้กำลังควรใช้ในการต่อต้านความที่พยายามจะใช้กำลังต่อต้านผู้อื่น หรือต่อต้านกลุ่มที่ไม่เคารพกฎหมายในกรณีต่าง ๆ ที่มีการตัดสินใจร่วมกันเป็นสิ่งจำเป็น และกลุ่มคนส่วนน้อยขัดขวางการกระทำของคนใหญ่ ซึ่งความคิดนี้แสดงให้เห็นลักษณะความคิดสานตินิยม (pacifism) ของเขา ความคิดสานตินิยมของรัสเซียยังสามารถดูได้จากทัศนคติเรื่องการปฏิวัติของเขา เขามีความเห็นการเปลี่ยนแปลงไม่ควรเกิดขึ้นจากการปฏิวัติในทันทีทันใด ควรจะเปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อย เพราะการปฏิวัตินั้นมักจะมีแนวโน้มควบคู่ไปกับการใช้กำลังเสมอจึงเป็นสิ่งควรหลีกเลี่ยง การแก้ความการใช้กำลังมักจะมีแนวโน้มที่ทำให้เกิดการใช้กำลังตอบโต้เสมอ

ฉะนั้นการใช้กำลังนั้นเป็นสิ่งที่รัสเซียเห็นว่าไม่ควรใช้เพื่อแก้ไขความขัดแย้งของกลุ่มคนในรัฐ และความคิดนี้ไม่ควรขยายออกไปในการแก้ปัญหาในระดับโลกด้วย เพราะการใช้กำลังก็เป็นลักษณะหนึ่งของแรงกระตุ้นในทางครอบครองอันเป็นสิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงและไม่ควรส่งเสริม แต่รัสเซียก็ไม่ประนามผู้ที่ทำสงครามทุกครั้งโดยไม่คำนึงว่าจะเป็นเมื่อใดก็ตาม "ข้าพเจ้าได้ยึดทัศนะที่ข้าพเจ้าถือว่าเป็นเรื่องสามัญสำนึก ก็คือสงครามบางครั้งก็มีเหตุผลน่าสนับสนุน แต่บางครั้งก็ไม่มีเหตุผล"^๑

1

Principle of Social Reconstruction, p. 70.

"I have held the view, which I should have thought was that of common sense, some wars have been justified and others are not"

รัสเซียยืนยันข้อกติกานี้ไว้อย่างชัดเจนในจดหมายลงวันที่ ๓๐ เมษายน ค.ศ. ๑๙๖๐
ซึ่งเขียนคอบนายฟรีแมน (Mr. Freeman) ดังนี้

"...สำหรับทัศนะของข้าพเจ้าเรื่องข้อโต้แย้งที่ได้พิจารณาอย่างรอบ-
คอบว่าข้าพเจ้าไม่ไกลคลานสงครามทุกครั้ง ข้าพเจ้าเคยคิดว่าและก็ยังคงคิดว่าการ
ทำสงครามโลกครั้งที่สองนั้นสมเหตุสมผล แต่ครั้งที่หนึ่งนั้นไม่ ข้าพเจ้าน่าจะเป็นผู้
คัดค้านสงครามโลกครั้งที่ ๑ อย่างเต็มที่ ถ้าข้าพเจ้าไม่อยู่ในวัยเกณฑ์ทหาร ข้าพ-
เจ้าไม่ได้คิดว่าในยุคนิวเคลียร์การคัดค้านอย่างมีสติจะมีบทบาทสำคัญได้ เว้นแต่จะ
ชนะใจกลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่ก่อกบฏให้พวกเรารวมทุกคนภายใต้ ข้าพเจ้าไม่ได้ยอมรับ
ค่านิยม (pacifism) อย่างสมบูรณ์ และข้าพเจ้าคิดว่าสงครามแต่ละครั้งต้อง
ตัดสินค่าด้วยตัวมันเอง ข้าพเจ้าคิดว่าหากมีการตั้งรัฐบาลโลกขึ้นการใช้จ่ายงบประมาณ
พวกต่อต้านยอมถูกต้อง แต่ในสภาวะปัจจุบันของโลกข้าพเจ้าไม่เห็นว่าการจะ
ทำอะไรอื่นได้นอกจากความเสียหาย" ๑

1

Dear Bertrand Russell, p. 57.

"...As for my own view on conscientious objection, I have never been opposed to all war. I thought and still think that the Second World War was justified, but the First was not. I should have been a conscientious objector in the First World War if I have not been about military age. I do not think that in the nuclear age conscientious objection can play a very important part unless it conquers the people who have to press the button which will cause us all to die. I do not accept complete pacifism as a creed, and I think that each war must be judged on its merits. I think that if a World Government were established, it would be justified in using force against rebels. But in the present state of the world, I do not see how any war can do anything except harm."

เรื่องรัฐบาลโลกที่รัสเซียเสนอ นั้น มีลักษณะคล้ายกับองค์การสหประชาชาติในปัจจุบัน ซึ่งถ้าจะพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งรัฐบาลโลกของรัสเซีย ก็จะเห็นได้ว่า มีข้อแตกต่างกับของดังเต้ (Dante) ในสมัยกลาง รัฐบาลโลกของรัสเซียได้มีการจัดตั้งขึ้นมาโดยมีจุดหมายที่จะป้องกันกา เกิดขึ้นของสงครามมากกว่า ไม่ได้มีเป้าหมายจะตั้งเป็นจุดศูนย์รวมอำนาจทางการปกครอง เพื่อให้ผู้ปกครองปกครองโลกนี้แต่ผู้เดียว ความคิดเรื่องการจัดตั้งรัฐบาลโลกของดังเต้ ก็เป็นความพยายามที่จะแก้ปัญหาความแตกแยกที่เกิดขึ้นเฉพาะอย่างยิ่ง อาณาจักรโรมันซึ่งเป็นอาณาจักรที่ใหญ่แต่มีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันน้อยมาก เป็นเหตุให้การปกครองแบ่งแยกออกเป็นรัฐ เป็นแคว้น ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดสงครามได้โดยง่าย ฉะนั้นทางแกของดังเต้คือต้องการหาบุคคลที่มีลักษณะ เหมือนกับเทพเจ้า (God in Person) มาปกครอง เพื่อจะได้สร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับรัฐ ส่วนรัสเซียเน้นการตั้งศูนย์กลางเพื่อที่จะขจัดความขัดแย้งระหว่างประเทศ โดยที่ประเทศต่าง ๆ ต้องให้ความร่วมมือส่งผู้แทน เขาร่วมตั้งขึ้นเป็นคณะกรรมการ เพื่อจะช่วยกันหาข้อยุติของปัญหาต่าง ๆ ของประเทศ โดยเฉพาะปัญหาค่านที่จะทำให้เกิดสงครามเท่านั้น ฉะนั้น รัฐบาลโลกจึงไม่มีสิทธิเข้าไปก้าวร้าวหรือแทรกแซงกิจการภายในของประเทศต่าง ๆ

ในคำนำหลักการ ผู้เขียนเห็นว่ารัฐบาลโลกของดังเต้เป็นสิ่งที่แทบจะเป็นไปไม่ได้เลยในสภาวะปัจจุบัน เพราะการรวมอำนาจจากประเทศต่าง ๆ เข้าไปที่บุคคลเพียงคนเดียวนั้นประเทศต่าง ๆ ก็ต้องไม่ยอมแน่ แม้ว่าจะมีจุดหมายเพื่อความสงบสุขของนานาประเทศก็ตาม นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่น ๆ อีกในคำนำวิธีการปฏิบัติว่าจะเลือกบุคคลลักษณะนี้ได้อย่างไร และบุคคลลักษณะดังกล่าวจะมีหรือไม่ ส่วนรัฐบาลโลกของรัสเซียมีทางที่จะเป็นไปได้แต่มีปัญหาลึกที่คั่งค้างถึงคือ

ปัญหาเรื่องการลดกำลังอาวุธโดยสิ้นเชิง และให้นำกำลังทั้งหมดมาขึ้น
อยู่กับรัฐบาลโลกนั้น ปัญหานี้ผู้เขียนคิดว่าจากสถานการณ์ในปัจจุบันแล้วเกือบเป็นไปได้
ไม่ได้ เนื่องจากปัจจุบันโลกแบ่งออกเป็น ๒ ใหญ่ คือ เสรีนิยม และคอมมิวนิสต์ ใน
การที่จะเอากำลังไปรวมไว้ที่รัฐบาลโลกนั้นก็คงให้ความคิดทางการเมืองประสาน
กันไว้ก่อน ซึ่งถ้าพิจารณาแล้วก็จะ เป็นไปยาก ถ้าเป็นไปได้ประเทศต่าง ๆ จะยิน-
ยอมพร้อมใจให้กำลังไว้ที่รัฐบาลโลกหรือไม่ เพราะความไว้วางใจโดยเฉพาะประ-
เทศมหาอำนาจก็แทบไม่มีเหลืออยู่เลย

นอกจากนั้นปัญหาเรื่องการลดกำลังอาวุธยังเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เนื่อง
จากเหตุผลทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ประเทศผู้ลงทุนสร้างโรงงานอุตสาหกรรมผลิต
อาวุธก็ย่อมจำเป็นจะต้องมองเห็นการณ์ไกลว่า การสร้างสถานการณ์และการบุเหย
ให้ประเทศต่าง ๆ เกิดสงครามจะช่วยให้ตนขายอาวุธได้ และโรงงานอาวุธก็เป็น
แหล่งที่หาใหม่ ๆ มีงานทำ ซึ่งมีประโยชน์คือแก้ปัญหาการว่างงานได้อีกด้วย รัสเซล
อ้างเหตุผลในข้อนี้ว่า

"ความรู้เรื่องของอังกฤษและอเมริกาส่วนใหญ่อาศัยอุตสาหกรรมผลิต
อาวุธ ถ้ารัฐบาลของเราตกลงที่จะลดกำลังอาวุธในระดับที่พออยู่ได้ก็จะเกิดปัญหาคน
ว่างงานในวงกว้าง ... ข้าพเจ้าเองคิดว่า การลดอาวุธจะทำให้ประเทศคอมมิวนิสต์
ต้องสรุปว่าสงครามนิวเคลียร์จะไม่เกิด เมื่อตัดสินใจเช่นนั้นแล้วการกระทำที่เป็นผล
ต้องตามมาคือ การเรียกร้องให้ปลดอาวุธโดยนาย K เพราะถ้าไม่มีสงคราม ยุทธ-
ภัณฑ์ก็เป็นเรื่องเสียเงินจำนวนมากมาอย่างน่าใจหาย" ^๑

¹ Ibid.

"...the prosperity of Britain and America is based very largely on the armaments industry. If our Government were to agree to a really substantial degree of disarmament they would cause unemployment on a vast scale... It does seem to me that would cause of the Communist countries have come to the conclusion that there is not going to be a nuclear war. Having decided that, all their sub-
guine. If there is going to be no war, armaments are a shocking waste of money."

จากข้อความดังกล่าวนี้ ผู้เขียนเห็นว่าปัญหาเรื่องการสร้างสันติภาพ และการลดกำลังอาวุธจะทำได้ยากมากยิ่งขึ้น เนื่องจากกลุ่มผู้ที่ไ้ผลประโยชน์จาก สงครามนั้นย่อมไม่ยากให้สงครามสงบ มิฉะนั้นตลาดอาวุธก็จะลดลง หรือหมดสิ้นลง ข้ออ้างที่ว่า จะเกิดปัญหาเรื่องคนว่างงานนั้นผู้เขียนคิดว่าเป็นเหตุผลประโยชน์นำมา อ้างขึ้นเพื่อสนับสนุนการกระทำของคุณและสร้างภาพให้ดีขึ้น ฉะนั้นความคิดของรัสเซีย ที่ปรารถนาที่จะลดกำลังอาวุธ และผลประโยชน์ในปัจจุบัน แม้ว่าเขาเองก็ได้พยายามชี้แจงข้อเสียของสงครามมามากมาย และเมื่อพิจารณาถกเถียงว่าความคิดของรัสเซีย จนถึงในขณะนี้ในทางปฏิบัติก็มีอิทธิพลช่วยลดการต่อสู้ทำสงครามลงบ้าง เพราะทั้ง งานเขียนและการต่อสู้ทางการเมืองของเขาได้รับการสนับสนุนจากคนจำนวนมาก ไม่น้อย จากทั่วโลก

ในประเด็นที่รัสเซียต้องสร้างรัฐบาลระหว่างชาติหรือรัฐบาลโลก โดย วิธีการหาข้อตกลงและยอมรับปฏิบัติเป็นสากล โดยถ้อยคำของคณะกรรมการระหว่าง ชาติเป็นข้อยุติปัญหาต่าง ๆ ถ้ามีการขัดแย้งก็ให้ไต่สวนของรัฐบาลโลกได้ เพื่อรักษา ไว้ซึ่งความสงบสุขของส่วนรวมนั้น ผู้เขียนเห็นว่าเป็นความคิดที่น่าจะนำไปปฏิบัติให้ ได้ แต่จะต้องเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขอย่างหนึ่งคือต้องขจัดความเป็นประเทศออก แต่คนทั้ง- หมดจะต้องเป็นพลเมืองของโลก และรัฐบาลก็เป็นผู้ทำหน้าที่แก้ปัญหาความขัดแย้งที่ เกิดขึ้นจึงจะเป็นไปได้

ถ้าจะสรุปทัศนะปรัชาญาการเมืองของรัสเซีย ผู้เขียนมีความเห็นว่า ระบบความคิดของรัสเซียที่ชัดเจนเป็นรูปร่างขึ้นมานี้ก็ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ ๑ เป็นต้นมา โดยรัสเซียเห็นว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นระบอบการ ปกครองที่ดีที่สุดที่มนุษย์ได้คิดขึ้นมา ทั้งนี้เนื่องมาจากหลักสำคัญในการจัดการปกครอง คืออำนาจนั้นอยู่ในมือของประชาชน โดยอาศัยการเลือกตั้ง ระบบประชาธิปไตยของ

รัสเซียเน้นย้ำการกระจายอำนาจทั้งทางการ เมืองและ เศรษฐกิจให้กับประชาชน
 อย่างเท่าเทียมกัน ที่รัสเซียมีความเห็นเช่นนี้เพราะเขาเชื่อว่าอำนาจนั้นเป็นองค์ประ-
 กอบสำคัญที่สุดในการจัดตั้งรัฐ เพราะรัสเซียเชื่อว่าผู้ที่ครอบครองอำนาจมีแนวโน้ม
 ที่รักอำนาจอีกด้วย และก็จะใช้วิธีการอนสิทธิของผู้อื่น หลักการทางการเมืองนั้น
 ประชาชนเป็นผู้กำหนดเองจากการเลือกตั้ง ให้รัฐบาลบริหารตามนโยบายที่ประชาชน
 เห็นว่าเหมาะสมที่สุด ฉะนั้นอำนาจที่แท้จริงจึงอยู่ในมือประชาชน ซึ่งจะถอดถอน
 หรือไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ในกรณีทำงานสวนทางกับความต้องการประชาชน

สำหรับเรื่องเศรษฐกิจนั้น รัสเซียได้ใช้หลักประชาธิปไตยในแง่ของ
 การที่สิทธิที่คนในรัฐจะเลือกอาชีพ ตลอดจนในอุตสาหกรรมแต่ละอย่าง ก็ควรจะ
 บริหารงานด้วยตนเองโดยที่รัฐไม่มีสิทธิยื่นมือมาบีบบังคับ โดยที่คนที่ทำงานทุกคน
 ควรมีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย ตลอดจนได้รับผลประโยชน์ให้คุ้มค่าตามส่วนที่ตนควร
 จะได้รับ อย่างไรก็ตามรัฐก็ต้องคอยดูแลเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม เฉพาะ
 ด้านการกำหนดราคาสินค้า ทำตัวเป็นกลางประณีประนอมความขัดแย้งที่เกิดขึ้น
 ระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรม แต่ประการสำคัญรัฐบาลจะไม่ก้าวก้าวยการบริหารภายใน
 เป็นอันขาด

แต่ระบบความคิดประชาธิปไตยของรัสเซียจะเป็นผลสำเร็จได้ก็ต้อง
 อาศัยการฝึกฝนคนในรัฐเป็นสำคัญด้วย คือรัสเซียเชื่อว่าระบบที่นำมาปกครองจะเป็น
 ไปได้และมีประสิทธิภาพก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนในรัฐด้วย จึงจำเป็นต้องมีมาตรการ
 ที่สร้างคนในรัฐ ซึ่งก็ต้องอาศัยการวางแนวศึกษา การฝึกฝนตัวสมาชิกในสังคม การ
 ศึกษาที่รัสเซียต้องการก็ต้อง เป็นการศึกษาที่ส่งเสริมแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์
 และในขณะเดียวกันก็ต้องลดแรงกระตุ้นในทางครอบครอง โดยมีจุดมุ่งหมายคนมี
 โอกาสมีอิสระที่จะคิดได้อย่างเต็มที่ แต่เป็นที่น่าเสียดายที่รัสเซียไม่ได้วางระบบ-

การศึกษาที่จะนำเอาความคิดมาปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างไร และมีวิธีการส่งเสริมและสร้างแรงกระตุ้นในทางสร้างสรรค์ได้อย่างไร

ปัญหาสำคัญทางปรัชญาการเมืองของรัสเซียที่เกี่ยวกับการควบคุมแรงกระตุ้นในทางการครอบครองว่าจะทำได้อย่างไร เพราะธรรมชาติของคนตามทัศนะของรัสเซียก็เห็นว่าแรงกระตุ้นนี้เป็นแหล่งพลังที่ใหญ่ การควบคุมในทางปฏิบัติจะต้องเกิดปัญหา จะต้องสร้างจริยธรรมที่เน้นการไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งของที่เป็นวัตถุ ซึ่งรัสเซียจะนำเอาความคิดในพุทธศาสนาไปวางเป็นกฎของสังคม โดยจำลองรูปแบบของสังคมสงฆ์เป็นบรรทัดฐาน ส่วนแรงกระตุ้นในทางการสร้างสรรค์ ผู้เขียนเห็นว่ามีโอกาสทำสำเร็จได้ง่ายถ้าบรรยากาสทางการเมืองและเศรษฐกิจเอื้ออำนวย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย